

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 2Co/314/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7716213894
Dátum vydania rozhodnutia: 11. 06. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľuboš Kunay
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2020:7716213894.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ľuboša Kunaya a sudkýň JUDr. Zuzany Matyiovej a JUDr. Aleny Mikovej v spore žalobcu L. L. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom L., M. C. X, zastúpeného JUDr. Michalom Kolesárom, advokátom, Michalovce, Špitálska 5, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Štúrova 2, Bratislava, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovanej proti rozsudku 10C/237/2016-143 z 26.8.2019 Okresného súdu Michalovce

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku, ktorým žalovaná bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi náhradu škody 3.169,66 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

Z r u š u j e rozsudok v napadnutej vyhovujúcej časti, v ktorej žalovaná bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy 20.000 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v súvisiacom výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia v r a c i a vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie rozsudkom zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi náhradu škody 3.169,66 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, ako aj zaplatiť žalobcovi titulom nemajetkovej ujmy 20.000 €, taktiež do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, v prevyšujúcej časti nárok žalobcu zamietol a náhradu trov konania stranám sporu nepriznal.

2. Vychádzal zo žaloby, ktorou sa žalobca proti žalovanej domáhal zaplata sumy 43.169,166 € titulom náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím s poukazom na to, že uzneseniami Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite, odborom Východ mu vo viacerých prípadoch bolo vznesené obvinenie pre prečin výtržníctva, pričom rozsudkom Okresného súdu Michalovce pod sp.zn. 3T/223/2012 zo dňa 26.3.2013 bol spod skutku obžaloby pre zločin vydierania oslobodený a ďalšie skutky boli postúpenému Obvodnému úradu, odboru všeobecnej vnútornej správy v Michalovciach na prejednanie priestupku a tento konanie zastavil, pretože spáchanie skutku sa nepreukázalo, resp. priestupkovú vec odložil, lebo zodpovednosť za priestupok zanikla, pričom uplatnený nárok pozostáva z vynaložených trov obhajoby v trestnom konaní vo výške 3.169,66 € a z náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 40.000 €, keďže nezákonnými rozhodnutiami a nepravdivými obvineniami bol žalobca nepriaznivo zasiahnutý a utrpel jeho súkromný, spoločenský a rodinný život a stal sa terčom urážlivých poznámok a výsmechu. Vzal do úvahy obranu žalovanej, ktorá namietala, že žiadne z uznesení o vznesení obvinenia voči žalobcovi nemožno bez ďalšieho považovať za nezákonné, resp. za odporujúce zákonu iba z dôvodu, že v čase ich vydania existovala pravdepodobnosť spáchania určitého skutku, konkrétnou osobou, čo sa neskôr z rôznych dôvodov nepotvrdilo a uplatnenú sumu 40.000 € ako nemajetkovú ujmu považovala za neprimerane vysokú.

Podrobne ďalej reprodukoval obsah výpovedí žalobcu a svedkov T. Q., L. W., L. W.B., P. B., L. U. R. a L. U. a právne vec posúdil podľa § 1, § 3 ods. 1,2, § 4 ods. 1 písm. d/, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1 až 4, § 9 ods. 1,2, § 15 ods. 1,2, § 16 ods. 4, § 17 ods. 1 až 3 a § 18 ods. 1 až 3 zákona č. 514/2003 Z.z. a tiež podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zrekapituloval, ktorými uzneseniami Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite, odboru Východ bolo postupne začaté voči žalobcovi trestné stíhanie ohľadom viacerých skutkov, ako aj spôsob ich vybavenia rozsudkom Okresného súdu Michalovce a rozhodnutiami Obvodného úradu Michalovce, odboru všeobecnej vnútornej správy Michalovce. Mal za to, že žalobca ani za jeden zo skutkov uvedených v obžalobe nebol právoplatne odsúdený, resp. mu nebol ani uložený žiadny trest za spáchanie priestupku a tak uznesenia Prezídia Policajného zboru je nutné pokladať za nezákonné. Vychádzal pritom z ustálenej súdnej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prejavenej aj v rozhodnutí 3Cdo/194/2010 z 30.3.2011. Za nepochybné označil, že žalobca svojmu advokátovi v trestnom konaní JUDr. Michalovi Kolesárovi po vyúčtovaní uhradil trovy obhajoby spolu vo výške 3.169,66 € a pri nespornej príčinnej súvislosti medzi touto škodou a nezákonnými rozhodnutiami v tejto časti žalobe vyhovel. Uviedol ďalej, že ak samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné ju uspokojiť inak a pri určení jej výšky je nutné prihliadať na to, v akom rozsahu bola znížená česť, dôstojnosť a postavenie fyzickej osoby. V tejto súvislosti citoval vybrané časti výpovedí samotného žalobcu, ako aj svedkov P. B.Í., T. Q., L. W. J. L. W., J. J. L. U. R.. Aj z týchto výpovedí je podľa neho zrejmy taký zásah do osobnostnej sféry žalobcu, že tento splnil podmienky aj pre priznanie nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím, aj keď táto ujma sa priznáva v zmysle § 17 ods. 1,2 zákona č. 514/2003 Z.z. iba výnimočne. Keďže dospel k záveru, že táto výnimočnosť je v danom prípade daná, priznal žalobcovi aj nemajetkovú ujmu v sume 20.000 €, ktorú považoval vzhľadom na všetky okolnosti prípadu za primeranú. V prevyšujúcej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol a o trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že ich náhradu stranám sporu nepriznal, keďže tieto mali vo veci len čiastočný úspech.

3. Rozsudok v jeho vyhovujúcej časti napadla včas podaným odvolaním žalovaná, navrhla ho zmeniť a žalobu zamietnuť. Zastávala názor, že napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, k čomu citovala § 3 a § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.. Mala za to, že v prípade zodpovednosti orgánu verejnej moci za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím musí ísť o rozhodnutie, ktorým bola spôsobená škoda, a toto bolo pre nezákonnosť zrušené alebo zmenené príslušným orgánom. V tejto súvislosti poukázala na právne názory vyjadrené v rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 15.10.2015 sp. zn. 8C/10/2013, ako aj na rozsudok tohto súdu sp. zn. 19C/181/2013 zo dňa 24.7.2015. Na podporu svojej argumentácie poukázala aj na ďalšie rozhodnutia Okresného súdu Bratislava sp.zn. 9C/66/2008 a Krajského súdu Bratislava sp.zn. 8Co/251/2010, z ktorých taktiež nesporne vyplýva, že nemožno považovať uznesenie o vznesení obvinenia za nezákonné len z dôvodu, že obvinený nebol právoplatne odsúdený a citovala aj vybrané časti ďalších rozhodnutí Okresného súdu Bratislava I, ako aj z uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.03.2012 sp.zn. 7Cdo/27/2011. Podotkla, že v zmysle Trestného poriadku policajný orgán policajného zboru, resp. vyšetrovateľ nemali a ani nemajú, ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba inú možnosť, iba vydať uznesenie o vznesení obvinenia, pokiaľ sa nechcú sami vystaviť nebezpečenstvu trestného stíhania. K výške priznanej nemajetkovej ujmy uviedla, že táto má byť určitou náhradou za protiprávny stav, ktorý mal spôsobiť nenapraviteľnú ujmu v nemajetkovej sfére dotknutej osoby. Mala za to, že žalobca doposiaľ nepreukázal existenciu následkov takej intenzity, ktorá by zakladala jeho právo na priznanie peňažnej náhrady v uvedenej výške. V tejto súvislosti poukázala aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3Cdo/201/2007, 4Cdo/171/20045, 7Cdo/100/2017 a 3Cdo/19/2018. Aj podľa názoru EŠLP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti a pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy a musí byť braná do úvahy aj výška náhrady priznávaná vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti. EŠLP tiež zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia, alebo násilné činy. Priznanú výšku náhrady tak považovala za neprimeranú.

4. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovanej navrhol rozhodnutie ako vecne správne potvrdiť a priznať mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V danom prípade súd podľa neho aplikoval správny právny predpis, ktorým bol zákon č. 514/2003 Zb. zákonov a správne vychádzal aj z ustálenej judikatúry súdov, z ktorej je zrejmé, že oslobodenie spod obžaloby alebo postúpenie veci do priestupkového konania, ak sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. K uplatnenej náhrade nemajetkovej ujmy bol toho názoru, že len samotné konštatovanie porušenia práva nie je v danom prípade dostatočným zadosťučinením a pre jej priznanie boli splnené všetky podmienky v zmysle ust. § 17 ods. 3 Zák. č. 514/2003 Zb. zákonov.

5. Krajský súd v Košiciach na základe podaného odvolania vec podľa ust. § 385 ods. 1 CSP prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania a preskúmal rozhodnutie súdu prvej inštancie v medziach odvolania, t.j. v rozsahu vyplývajúca z § 380 ods. 1, 2 CSP (vymedzenom odvolacími dôvodmi a námietkami uvedenými v odvolaní) a § 379 CSP spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné iba sčasti, preto rozsudok vo výroku, ktorým žalovaná bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi náhradu škody 3169,66 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku potvrdil a zrušil rozsudok v napadnutej vyhovujúcej časti, v ktorej žalovaná bola zaviazaná zaplatiť titulom nemajetkovej ujmy 20.000 eur a v súvisiacom výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Žalovaná podala odvolanie proti rozsudku z dôvodu, že súd prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 písm. h/CSP).

7. K odvolaciemu dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. h) CSP odvolací súd poukazuje na to, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje súd právne závery a aplikuje konkrétnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii právnej normy na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť alebo ak použil síce správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval na daný prípad.

8. Súd prvej inštancie vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody vo výške 3.169,66 € (trovy obhajoby v trestnom konaní) skutkové zistenia podradil pod správne hmotnoprávne predpisy a vyvodil z nich správne právne závery o povinnostiach a právach strán sporu. Vychádzal z toho, že žalobca bol rozhodnutím súdu oslobodený spod skutku obžaloby, ktorý mu bol kladený za vinu a v ďalších prípadoch skutky boli postúpené na posúdenie Obvodným úradom Michalovce, ktorý konania zastavil, nakoľko nebolo preukázané spáchanie skutku alebo priestupkovú vec odložil, lebo zodpovednosť za priestupok zanikla a teda trestné stíhanie neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím. Žalovaná v odvolaní s poukazom na ňou špecifikované súdne rozhodnutia argumentovala tým, že žiadne z uznesení o vznesení obvinenia žalobcovi nebolo na to určeným procesným postupom zrušené a policajné orgány či vyšetrovatelia nemali v zmysle Trestného poriadku inú možnosť, iba vydať uznesenie o vznesení obvinenia.

9. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím (vedením) trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením, je špecifickým prípadom zodpovednosti štátu podľa zák. č. 514/2003 Z.z., účinného od 1.7.2004 (rovnako aj podľa predtým platného zák. č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, účinného do 30.6.2004). Doterajšia súdna judikatúra dovodila, že zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma, spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe), bola odčinená. Zák. č. 514/2003 Z.z. účinný od 1.7.2004 priznáva poškodenému nielen právo na náhradu skutočnej majetkovej škody, ale tiež právo na náhradu nemajetkovej (morálnej ujmy). Samotné trestné stíhanie a v rámci neho aj prípadný výkon väzby predstavujú totiž vážny zásah do súkromného a osobného života jednotlivca, príp. do jeho osobnej slobody a vyvolávajú i ďalšie negatívne dôsledky na jeho osobný život a životný osud, výrazne zasahujú do jeho cti a dobrej povesti, a to tým skôr, ak sa jedná o obvinenie nedôvodné, a preto sú spôsobilé, okrem porušenia práva na osobnú slobodu garantovaného čl. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, obmedziť, či porušiť aj jeho právo na rešpektovanie a ochranu súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti tak, ako to zaručuje čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy SR. Je teda

nepochybné, že trestné stíhanie, výkon väzby, príp. výkon uloženého trestu, ktoré boli realizované v rozpore so zákonom, resp. ústavným poriadkom, sú spôsobilé vyvolať okrem vzniku materiálnej škody aj vznik nemateriálnej ujmy vo sfére osobnostných práv. Náhrada škody podľa cit. zákona by preto mala predstavovať „spravodlivé zadosťučinenie“ a zahŕňať aj náhradu preukázateľnej (a tiež preukázanej) nemajetkovej ujmy spôsobenej poškodením dobrej povesti, morálnym utrpením v prípade zadržania, väzby, výkonu trestu odňatia slobody, v dôsledku sťaženia spoločenského uplatnenia, a to napr. formou verejného ospravedlnenia, uverejnenia zrušujúceho rozsudku, jeho stručného odôvodnenia a pod., príp. aj formou peňažnej satisfakcie v tých prípadoch, ak nemajetkovú ujmu nie je možné uspokojiť inak (§ 17 ods. 2 cit. zákona). Osoba, ktorá bola spod obžaloby oslobodená alebo trestné konanie voči nej bolo zastavené, má podľa ust. § 6 cit. zákona zásadne nárok na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia, aj keď samotné uznesenie o vznesení obvinenia bolo z hľadiska trestného poriadku aktom zákonným a prokurátor na základe sťažnosti obvineného alebo i v rámci svojich dozorových oprávnení vyplývajúcich z Trestného poriadku uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia ako nezákonné nezrušil. Zastavenie trestného stíhania alebo oslobodenie spod obžaloby, pri ktorom nedochádza k odsúdeniu dotýčnej osoby, resp. k právoplatnému vysloveniu jej viny za skutok, má totiž rovnaké dôsledky ako zrušenie či zmena uznesenia o vznesení obvinenia, keď s prihliadnutím na konkrétne okolnosti a dôvody treba vychádzať z toho, že osoba čin nespáchala a že trestné stíhanie proti nej nemalo byť začaté. K tomuto záveru doterajšia súdna prax dospela systematickým a teleologickým extenzívnym výkladom ustanovení § 5 a § 6 ods. 1 cit. zákona, vychádzajúc zo zmyslu a účelu právneho predpisu (ktorým je v prípade uvedeného zákona ochrana základného práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom zaručeného čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky), z hľadiska ktorého nemožno lipnúť na formálnom zrušení (zмене) tvrdeného nezákonného rozhodnutia, ale je potrebné vychádzať tiež z ústavne konformného výkladu zák. ustanovení v súlade s čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, a vo všeobecnej rovine predovšetkým v súlade princípmi materiálneho právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, v ktorých treba hľadať ústavnoprávny základ nároku jednotlivca na náhradu škody v prípade trestného stíhania, ktoré je skončené zastavením, príp. postúpením veci inému orgánu. Ak má byť štát skutočne považovaný za materiálny právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým priamo zasiahli do základných práv jednotlivca. Nemožno totiž prehliadnúť, že štát nemá slobodnú vôľu, ale je povinný striktné dodržiavať právo v jeho ideálnej (škodu nepôsobiacej) interpretácii. Na jednej strane je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní vyšetrovať a stíhať trestnú činnosť, avšak na druhej strane sa štát nemôže zbaviť zodpovednosti za postup týchto orgánov, ak sa ich postup ukáže ako mylný, zasahujúci do základných práv a slobôd jednotlivca. V takej situácii nie je rozhodné, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo. Za ústavné konformný treba preto považovať taký výklad, podľa ktorého v prípade posudzovania zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, postúpenie veci inému orgánu, ak k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Právoplatnosťou rozhodnutia o zastavení trestného stíhania, či postúpení veci inému orgánu trestné konanie končí, čo znamená, že zanikajú účinky rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, a zrušenie takéhoto rozhodnutia sa zároveň z tohto dôvodu stáva bezpredmetným (nadbytočným). Postúpenie veci inému orgánu z dôvodu, že výsledky trestného (prípravného) konania ukazujú, že nejde o trestný čin, zároveň znamená, že podozrenie zo spáchania trestného činu sa nepotvrdilo, a vyšla tak najavo nezákonnosť rozhodnutia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Z uvedených dôvodov nárok na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, ak došlo k oslobodeniu spod obžaloby, zastaveniu trestného stíhania, príp. k postúpeniu veci inému orgánu, sa preto analogicky posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, pričom analogická aplikácia ust. § 6 ods. 1 cit. zákona sa vyvodzuje zo skutočnosti, že obvinenie nebolo preukázané, aj keď samotné uznesenie o vznesení obvinenia mohlo byť z hľadiska trestného poriadku aktom zákonným. Rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania, je neskorší výsledok trestného konania. Tieto závery, prijaté v čase platnosti zák. č. 58/1969 Zb., sú použiteľné aj v súčasnosti pri aplikácii zák. č. 514/2003 Z.z. účinného od 1.7.2004 (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 23.2.1990 sp. zn. 1Cz 6/1990, publikovaný v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. 35/1991, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28.6.1993 sp. zn. 1Cdo 53/93, publikovaný v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 70/1994 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo 183/2009 z 30.11.2009).

10. Pri posudzovaní nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia teda nielen zastavenie trestného stíhania, ak k nemu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným, má rovnaké dôsledky, ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť (§ 6 ods. 1 zák. č. 514/2003 Z.z. tak, ako bolo už judikované napr. v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/15/2009), ale rovnaké dôsledky má aj rozhodnutie o postúpení veci do priestupkového konania, ak k nemu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným. V prípade žalobcu je zrejmé, že trestné konania vedené voči nemu sa skončili spôsobmi z ktorých je zrejmé, že predpoklad o tom, že sa dopustil trestných činov sa nenaplnil. Od momentu právoplatného skončenia trestných konaní, respektíve od momentu právoplatného skončenia priestupkových konaní bez uznania jeho viny spĺňal v časti náhrady nákladov ním vynaložených na obhajobu v trestnom konaní žalobca všetky podmienky na priznanie náhrady škody v tejto časti. Takýto názor vyplýva aj z nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky II.ÚS/25/2011 z 24.3.2011. Samotnú výšku škody vzniknutej vynaložením trov obhajoby žalovaná nespochybnila a v tejto časti (o zaplataenie 3.169,66 €) bolo nevyhnutné napadnúť rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

11. Iná situácia však je pri posúdení časti nároku o zaplataenie 20.000 € titulom nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie pri priznaní nemajetkovej ujmy viacmenej iba citoval vybrané časti výpovedí žalobcu a svedkov P. B., T. Q., L. W., L. W. J. L.. U. R. a svoju úvahu, prečo za primeranú sumu odškodnenia pokladal práve čiastku 20.000 € takmer vôbec neodôvodnil, v dôsledku čoho je v tejto časti odôvodnenie jeho rozhodnutia nepreskúmateľné. Okrem toho vôbec nebral do úvahy ustálenú judikatúru, podľa ktorej pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím je nevyhnutné zohľadniť aj iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a prihliadať aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúce sa danej problematiky.

12. Najvyšší súd v rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009, pri riešení otázky odškodnenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Z. proti Slovenskej republike). V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadostučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Z. proti Slovenskej republike). Najvyšší súd v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z. v zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplataenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej

mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z.z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z.z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z.z.“) účinným od 1. januára 2013. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody). V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 412/2012 Z.z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z.z.). Zákomom č. 412/2012 Z.z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a ESLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z.z., ani zákon č. 412/2012 Z.z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z.z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí ESLP. Podľa názoru ESLP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. A. L. v. Spojené kráľovstvo). ESLP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady/priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

13. Nakoľko prvoinštančný súd priznanie sumy 20.000 € titulom nemajetkovej ujmy nedostatočne odôvodnil a neprihliadal na potrebu určiť primeranú výšku náhrady po zohľadnení aj iných právnych predpisov upravujúcich odškodnenie, jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

14. So zreteľom na uvedené, bude preto povinnosťou súdu prvej inštancie v ďalšom konaní skúmať, či v posudzovanom prípade sú splnené aj ďalšie zákonné predpoklady zodpovednosti štátu za nemajetkovú

ujmu v súvislosti so začatím (vedením) trestného stíhania žalobcu, ktoré skončilo postúpením veci inému orgánu z dôvodu, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu žalobcom, resp. oslobodením žalobcu spod obžaloby, t.j. najmä vznik nemajetkovej ujmy, ktorá mala byť žalobcovi spôsobená rozhodnutím o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, ako aj existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a nemajetkovou ujmu, a tiež splnenie podmienok pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a adekvátnosť požadovanej formy zadosťučinenia podľa § 17 ods. 2 cit. zákona. Súd prvej inštancie po vyhodnotení všetkých vykonaných dôkazov opätovne posúdi, či žalobcom uplatnené nároky sú dôvodné (či sú dané všetky zákonné predpoklady zodpovednosti štátu za nemajetkovú ujmu podľa zák. č. 513/2004 Z.z.), príp. zistí aj výšku nároku a posúdi primeranosť požadovaného zadosťučinenia, a opätovne vo veci rozhodne. V prípade, že vo veci bude rozhodnuté konečným rozhodnutím, v novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

15. Rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).